

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr. Nyiredy Géza emlékalap. (Nyilvános elszámolás és köszönet.) A kollégium igazgatósága elhatározta, hogy néhai dr. Nyiredy Géza feledhetetlen kartársunk emlékének megörökítésére koszorúmegváltás címen alapítványt létesít, melynek rendeltetését később állapítja meg. Habár az igazgatóság e szándékát a hírlapokban közzétette, mégis számtalan sok virágkoszorú borította általánosan tisztelt és szeretelt kartársunk koporsóját. De az emlékalapra is tekintélyes összeg gyűlt össze, amint a következő számadás mutatja:

E célra a következő adományok folytak be:

A Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa 100 kor., kolozsvári gyógyszerész egyesület 200 kor., Ferencz József és neje 50 kor., kolozsvári gyógyszerész gyakornok tanfolyam hallgatói 46 kor., kolozsvári másodéves gyógyszerészek 44 kor., dr. Gál Kelemen és családja 30 kor., dr. Boros György és neje 30 kor., Csíkfő Salamon és neje 30 kor., Albert Dénes és neje 30 kor., Kelemen Lajos és családja 30 kor., az unit. főgimnázium V. osztálya 24 kor. 74 fillér, az unitárius főgimnázium IV. osztályának tanulói 20 kor. 62 fillér, Nagy Gyula és neje 20 kor., Sinczky Julia 20 kor., Pálfi Márton és családja 20 kor., Kovács Kálmán és neje 20 kor., Vári Albert és neje 20 kor., dr. Engel Gábor 20 kor., Szigethy István és neje 20 kor., Femminger Oszkár és neje 20 kor., Gelei József és neje 20 kor., Szantner Lajos 20 kor., dr. Mikó Lőrinc és neje Zsakó Aranka 20 kor., dr. Mikó Imre 20 kor., Gyulay Árpád és családja 20 kor., Lukácsi József dr. 20 kor., unitárius főgimnázium VI. osztályának tanulói 18 kor. 30 fillér, az unitárius főgimnázium I. osztályának tanulói 11 kor. 34 fillér, az unitárius főgimnázium II. osztályának tanulói 10 kor. 04 fillér, Váry Vilma 10 kor., dr. Barabás Ábel 10 kor., László Gyula 10 kor., Gálfi Lőrinc 10 kor., dr. Varga Béla 10 kor., Márkos Albert 10 kor., dr. Borbély István 10 kor., Uzoni Imre 10 kor., dr. Kiss Ernő és neje 10 kor., Hidegh Mihály 10 kor., Ürmösi Károly 10 kor., dr. Páter Béla 10 kor., özv. Mikó Imréné 10 kor., Végh Mihály 10 kor., Kócsi Andor 6 kor., az unitárius kollégium elemi iskolájának III. és IV. osztálya 5 kor. 08 fillér, dr. Kovács Lajos 5 kor., Gálffy Zsigmond 5 kor., Nagy József 5 kor., Berde Gábor 5 kor., Sándor János 5 kor., Régeni Áron 5 kor., dr. Borbély Ferenc 5 kor., Deák Ferenc 5 kor., Antal Szabin okl. gyógyszerész 5 kor., Andrási Ferenc 3 kor., Istvánffy Sándor 3 kor., Szathmáry János 3 kor., Vargyas András 3 kor., Badóczi Márton 3 kor., Székely János 3 kor., Kovács József 2 kor., Magyary Mihály bányafőmérnök 10 kor., Tokay László VI. g. o. t. 2 kor., az unitárius főgimn. III. osztály tanulói 7 kor. 60 fillér, a VIII. o. tanulók 7 kor. 40 fillér, a Kriza-önképzőkör természettudományi osztályának tagjai 12 kor. 54 fillér.

Biedermann János 30 kor., dr. Hintz gyógyszerész gyógszerészei 17 kor., dr. Biró gyógyszerész gyógszerészei 10 kor., Halász gyógyszerész gyógszerészei 9 kor., Burger gyógyszerész gyógszerészei 8 kor., dr. Czeck gyógyszerész gyógszerészei 3 kor., Lukács gyógyszerész gyógszerészei 3 kor., Gál Jenő 20 kor., báró Petrichevich-Horváth Kálmán 20 kor., Nussbaum Adolf 5 kor., Botár István 10 kor., székelykeresztúri unitárius gimnázium tanárai 45 kor., Benczédi Pál 10 kor., Józan Miklós 10 kor., Bede János 10 kor., kolozsvári unitárius egyházközség 20 kor.. Rigó Árpád Szilágysomlyó 30 korona. *Összesen 1470 korona 66 fillér.*

Fogadják a nemesszívü adakozók e helyen is az unitárius kollégium igazgatóságának hálás köszönetét.

Az igazgatóság ezúton is felkéri a megboldogult volt tanítványait, tisztelőit és barátait, hogy e célra szánt adományait a kollégium igazgatójához küldeni sziveskedjenek. Minden adományt nyilvánosan nyugtázni fogunk.

Kolozsvár, 1914. szeptember 26-án.

Dr. Gál Kelemen,
igazgató.

Iszlai Márton emlékalap. (Nyilvános elszámolás és köszönet.) A kollégium igazgatósága elhatározta, hogy néhai nagyérdemü énektanítója emlékének megörökítésére koszorúmegváltás címen alapot létesít, melynek rendeltetését később határozza meg. Felhívására eddig a következő adományok folytak be: az unitárius főgimnázium tanári kara 50 kor., az unitárius egyház képviselő tanácsa 50 kor., a teológiai tanári kar 25 kor.. Ferenc József 20 kor., Kiss Sándor 20 kor., Gál Jenő 10 kor., Végh Mihály 10 kor., dr. Lukácsi József 10 kor., Gyulay Árpád 10 kor., Kolozsvári unitárius egyházközség 10 kor., R. Ágnes „egy régi tanítványa“ 5 kor., Mina Iánosné 4 kor., Ürmösi Károly 2 kor. *Összesen 226 kor.* Fogadják a nemesszívü adakozók e helyen is az unitárius kollégium igazgatóságának hálás köszönetét. Kolozsvár, 1914 szeptember hó 26-án. Dr. Gál Kelemen, igazgató.

A háboru. A június 28-i sarajevói gaztett lobbantotta lángra azt a szikrát, mely most elnyeléssel fenyegeti a világot. A nagyszerb eszméktől mámoros gonosztevőket kérdőre és felelősségre akarta vonni a monarchia, amely a türelemnek hihetetlen példáját mutatta hosszú éveken keresztül. Szerbia nem teljesítette azokat a kívánságokat, melyeket az osztrák-magyar monarchia saját békés fejlődése és nyugalmas élete biztosításáért felállított. Oroszország, a szlávság titkos felbujtója, magáévá tette Szerbia ügyét. Az a kísérlet, hogy az ügyet a monarchiára és Szerbiára korlátozzák, ami a kérdés legtermészetesebb megoldása lett volna, nem sikerült. Titokban megkötött szerződések s a népek természetes vonzalma egyik népet és országot a másik után vonták bele a kavargásba. Németország rendíthetetlen hűséggel és állhatatlansággal állta s állja a köteles szövetségi hűséget s védi saját életét, hatalmát és kulturáját. A kancsukával kormányzó Oroszország, a forradalmi Franciaország és Anglia, a ravasz kalmár védelmükbe vették a két ország trónörökösét elpusztító gyáva

orgyilkos bandát. Belgium e pillanatban már áldozatul esett francia szeretetének. Montenegró — similis simili gaudet — Szerbiához csatlakozott. Egyiptomot és Portugáliát Anglia, Marokkot Franciaország hadüzenetre kényszerítették. Japán Németország kínai területére vetette magát. Németország és az osztrák-magyar monarchia fél Európával és Ázsiával áll szemben. Eddig magukra, de a legközelebbi jövő talán állit még melléjük szövetségeseiket. Törökország mozog Anglia és Oroszország ellen; az indiai forradalom, melynek megfékezését Anglia Japántól kunyorálta ki, széles hullámokat vet s kiszámíthatatlan esélyeket rejteget. Szó szerint igaz hát, hogy a sarajevói szikra lángra lobbantotta az egész világot.

Persze a háboru valódi oka mélyebben fekszik. Az orosz cár a német-ség és a protestantizmus leverésének jelszavával indult hadba. A német kultúra és szellem és a szláv kulturátlanság és tömeg-erő véres próbálkozása lesz ez a háboru, melynek nehezen titkolt érzelmi mozzanatok, elfojtott ellenszenv is rugói közé tartoznak. Mert a szlávság magára talán mégsem merészkedett volna a háboruba belevágni, ha Franciaországban a nép lelkében elharmályosult, de a vezető politikusoktól annál inkább ápolat revanche gondolata nem éleszti merészségét s ha Anglia nem számított volna arra, hogy Francia- és Oroszország segítségével a kultúra, a közgazdaság és kereskedelem terén hatalmas és veszélyes ellenfelét, Németországot le fogja gyűrni. A három szövetségest nem a szeretet köti össze egymással, hanem a hatalmas Németország gyűlölete. Németország és a monarchia a legszilárdabb szövetségi hűségben nemzeti becsületükért és az európai kultúra védelmére fogtak fegyvert, mert még elgondolni is borzasztó volna, hogy a muszka szellem és kultúra tegye rá Európa szellemi arcára a maga bélyegét. Ha az oroszok győznének, az ázsiai szláv áradat menthetetlenül előntené egész Enrópát. Ezért minden józan gondolkodás előtt érthetetlen Franciaország és Angolország rövidlátó és ostoba politikája s ezért van igaza a német birodalom kancellárjának, Bethmann-Hollwegnek, hogy Anglia, mikor Oroszországgal és Japánnal Németország ellen szövetezett, a kultúra és civilizáció ügyét árulta el s az európai népek és államok szabadságának védelmét a német és osztrák-magyar kardok hivatásos kötelességévé tette.

A nemzeti élet és becsület védelmére fogtunk fegyvert és egy pillanatig sem kételkedünk, hogy a végleges győzelem a miénk lesz, mert nálunk a becsület, mi indultunk hadba az erkölcsi világrend nevében és érdekében. A háboru rövid néhány hét alatt elpusztítja, megsemmisíti a kulturának hosszú, békés évtizedeken át fölhalmozott, meggyarapodott kincseit. Iszonyu borzalmakat, vérfagyasztó jeleneteket tár szemünk elé. Sok drága magyar vér áztatta már s fogja még áztatni ezt a véres földet. A háboru sok boldog feleséget kelt fel egyik napról a másikra özvegyül, sok kenyérért siró gyermeket foszt meg a kereső és fenntartó apától, sok apát büszkeségétől, egyetlen gyermekétől. Kimondhatatlan nagy a kár, amit emberben, mindenféle értékben szenvedünk s a veszteség, mely mindnyájunkat máról holnapra szegényíti tesz.

Folyóiratunk két-három évvel ezelőtt örömmel nyitotta meg hasábjait a *világbéke* gondolatát propagáló munkáknak. S ha valakinek, bizonyára az egyháznak s az egyház törekvéseit szolgáló folyóiratnak nemcsak joga, de

hívása is, fölvetni a kérdést: vajjon van-e mai kulturánk állapotában jogultsága a háborúnak?

De az előzmények után fönttartás nélkül szólunk a háboru mellett. Nem azért, mert az állam-kormány nem tudott a megoldandó kérdésre más feleletet, más megoldást találni, hanem azért, mert meg vagyunk győződve arról, hogy a haza, a kultura, a nemzeti becsület olyan értékek, melyeknek őrzésére vagyunk hivatva s melyeknek védelmében az életet is fel kell áldoznunk. S ha a háboru nem egyezik is meg Jézus evangéliumával, bizonyára az sem egyeznék meg, ha az európai kulturát szabad zsákmányul kardcsapás nélkül odadobnók s a szabadságot az orosz szolgálással cserélnők fel.

Nem akarunk a háboru védelmezői közé felcsapni s apológétáknak beállani. De eltagadhatatlan tények szólnak a háboru nagy nevelő hatásáról. Bizonyos erkölcsi emelkedettség szállta meg a lelkeket. Az istenhez való visz-zatérés vágyakozása tartja elfoglalva az embereket. Az egész nagy magyar társadalom egy megható áldozati oltár képét mutatja, melyen szíve szerint hozza meg áldozatát nagy és kicsiny, gazdag és szegény egyaránt. A nagy veszedelem sejtése egyetlen tömör és áttörhetetlen falankszszá egyesítette ezt a máskor sokfelé tagolt, különböző érdekszálaktól szétkülönített társadalmat. A végleges döntő győzelem megingathatatlan hite egy egységes nagy gondolatban tömörítette a politikai nemzet minden tagját faji és vallási különbség nélkül. Eltűnedeznek a társadalmi osztályokat elválasztó sorompók. Mint a megriadt nyáj, egyek vagyunk gondolatban, érzésekben, reményeinkben és várakozásainkban. Mindmegannyi érték, melyeket a háboru eddigi folyamában már is revelált.

Kolozsvári kollégiumunk egész épülete — kivéve a közigazgatási helyiségeket — katonai tartalék-kórház céljaira van berendezve. Sok gondot adott és sok rendkívüli költséget okozott, míg a tanítás céljaira a régi kollégium néhány helyiségét, az internátus és konviktus céljaira a városi Redout termeit átalakíthatták, berendezhették. A beiratkozás okt. 5—7-én, az iskolai év ünnepélyes megnyitása 8-án reggel 8 órakor volt a templomban. Bennlakást a helyszűke miatt csak az unitárius vallású tanulók kaphattak, a többiek künn a városon családoknál helyezkedtek el. A tanárok közül Márkos Albert, dr. Borbély István, dr. Kiss Ernő és Gálffy Zsigmond teljesítenek katonai szolgálatot. Ezek óráit az itthonmaradott tanárok lelkesedéssel vállalták.

Székelykeresztúri főgimnáziumunkban a folyó isk. évvel megnyílt a VII. gimn. osztály. Történelmi pillanat ez, mert hosszú évtizedek gondokkal, töprengésekkel teljes reménye és várakozása vált valóvá. Adja Isten, hogy teljessédjenek és valósuljanak mindazok a gondolatok, melyek mindnyájunk lelkében ez intézet létesítéséhez fűződnek! Az eddigiekhez még szebb sikereket és dicsőséges fejlődést és előhaladást kívánunk, midőn az öröm és büszkeség érzésével köszöntjük a testvérintézetet új épületében!

Halotthamvasztás. Budapest főváros tanácsa már 1912-ben állást foglalt a halotthamvasztás mellett. E tárgyban szabályrendeletet dolgozott ki és küldött fel a belügyminiszteriumba. Ott azonban mindezekig nem foglalkoztak a kérdéssel. A főváros tanácsa:ál a háború megint felszínre dobta a kérdést s most sürgetik a belügyminiszter jóváhagyását. Európában még csak Oroszországban és a Balkánon ismeretlen a halotthamvasztás, másutt mindenütt vannak nemcsak hívei, hanem a krematoriumok is egyre-másra emelkednek.

Megnyílt a debreceni tudomány-egyetem. Minden nagyobb ünnepélyesség nélkül — jóformán csak a helyi és vidéki érdekeltség részvétele mellett — a nagy templomban tartott alkalmi istentisztelet keretében okt. 1-én nyílt meg a debreceni új egyetem. A tanári kinevezésekkel a tiszáninneri ref. egyházkerület — amint a Sárospataki Ref. Lapokból olvassuk — sehogyan sincs megelégedve. Megdöbbenve állapítja meg, hogy az egyházi körök akaratukat már most az első alkalommal sem tudták érvényesíteni. Mi lesz majd később? Olyanok kerültek be, akikért Csernoch kardoskodott, ellenben két érdemes emberük, akiknek minden módon tanszéket szerettek volna biztosítani, mellőztetett. Ellentétes világnézetek összeütközését, sok százados harc alattomos megújulását látják e mellőzésben s felháborodva kérnek elégtételt. A megnyitásig a teológiai, jogi és bölcsészeti fakultásra 225 hallgató iratkozott be. Az állami egyetemen 5 tanár nem református.

A nem állami tanárok új nyugdíjtörvénye. Az új nyugdíjtörvény, amely . évi szept. 1-től lépett életbe, az özvegyek és árvák ellátásáról a régi törvénnyel szemben elég bőkezűen gondoskodik. Az özvegy járulékát a férj javadalmának 60—50—40%-ában állapítja meg. Az árvák nevelési járuléka fejekenként az özvegyi nyugdíj $\frac{1}{5}$ része. A nyugdíjazott tanár lakbérnyugdíj címen az élvezett nyugdíj 25—22%-át kapja. De a kedvezményekkel szemben sok terhet ró nemcsak a tanárookra, hanem a fenntartó testületekre és a tanuló ifjúságra is. A fenntartó testület az alkalmazottak beszámítható fizetésének 7%-át fizeti s ebből a tanárookra nem háríthat át semmit, amit megtehetett a régi törvény szerint, mert a fizetendő 5%-ból 2%-ot kivethetett a tanárookra. A tanárok fizetésük 600 K-án felüli összegének $\frac{1}{3}$ -át fizetik egyszersmindenkorra szóló járulék s ezenkívül a beszámítható évi fizetés $1\frac{1}{2}$ %-át évi járulék címen. Az új *dll.* nyugdíjtörvény nem ró ki évi nyugdíjjárulékot arra a tanárra aki az új törvényt nem fogadja el, hanem a régi mellett marad, de a felekezeti nyugdíjtörvény egyenlően előírja az évi járulékot mind a 30, mind a 35 éves szolgálatot vállalók részére. A 35 évet elfogadó áll. tanárok az egyszersmindenkorra szóló járulékot sem fizetik, csupán az $1\frac{1}{2}$ %-ot. Ez sérelmes a nem áll. tanárookra s megtagadása és megcsúfolása *az egyenlő elbánás elvének*, amelyet nem régen kormányzati elvül kimondottak s igyekeztek is megvalósítani.

A tanuló ifjúság az eddigi járulék (fejenként 6 K) kétszeresét fogja fizetni. E nyugdíjintézetbe bevétettek a teológiai akadémiák is, melyeknek a tanulói, tanári és fenntartói járulékot visszamenőleg be kell fizetniök.

Kenessey püspök gyásza. Dr. Kenessey Béla erdélyi ref. püspököt mély-séges gyász érte. Rajongásig szeretett édesanyja : özv. *Kenessey Albertné* szül. perlaki Perlaky Ida szept. hó 16-án életének 78. évében elhunyt Kolozsvárott. A nemeslelkű matróna porhüvelyét szept. 18-án helyezték örök pihenőre. Az erdélyi református egyházkerület mély bölcsességű vezérének fiui gyászában őszinte részvétellel osztozunk.

Wundt Vilmos a háborúról. A híres lipcsei egyetemi tanár szept. 10-én felolvasást tartott, melyben Fichtének az igazi háború fogalmáról (1813) tartott előadásából kiindulva, Angolországot bélyegzi meg, mint e világháború kitérőnének főokozóját. VII. Edward királyt úgy jellemzi, mint Németország visszaszorításának főintézőjét, Grey minisztert pedig, mint az ő végrendeletének végrehajtóját. A Németországra kényszerített háborút az entente cordiale részéről való rabló támadásnak minősíti, teljes bizalmát fejezi ki a német nép és német hadsereg győzelme iránt és Kant intelmével fejezi be előadását: „A legfőbb dolog az emberre nézve a kötelesség és a legnagyobb e világ javai közt az erkölcsi akarat.“ A háború várható eredményeivel is foglalkozott előadásában. Erre nézve kifejti, hogy a hadisarc révén az országba özönlő arany igen kétes értékű áldás. Gyorsan termékennyé kell tenni ezt a pénzt s erre a legjobb mód, ha gyarmatokat szerez Németország és ezekben fekteti majd a milliárdjait. Az angolok rablását, amely elfoglalták a védtelen német gyarmatokat, nem lehet véglegesnek tekinteni. Franciaországot részvétre érdemes áldozatnak tartja, amely politikusainak köszönheti szomorú sorsát. Egyre kell törekednünk: a francia revanche-gondolatot mindörökké lehetetlenné kell tenni. Angliától, amelynek sokja van, sokat kell követelni. A kis angol szigetország ügyis nehezen bírja már megtartani óriási gyarmatbirtokait. A koloniális munkamegosztást igazságosan kell elosztani. A gyarmatok kultiválását Németország igazságos kulcs alapján kívánja megállapítani. Az orosz problémával szemben is állást foglal a német bölcsész: Oroszország — úgymong — hűtlenné lett nagy feladatához, hogy t. i. német segítséggel közvejtse a kulturát elmaradt tartományaival. Oroszország zászlaján nem barbár országainak kultiválása áll, hanem a kulturországok barbarizálása. Amit a győzelmes Oroszország jelentene Európában, az olyan borzalmas gondolat, hogy rémülten fordítjuk el lelki szemeinket az ilyen háború befejezésétől. A cél tehát körülbelül ez legyen: Orosz-Lengyelországot el kell szakítani Oroszországtól. A Balti-tenger partjának nemzetei által lakott orosz tartományokat egyesíteni kell Németországgal. Finnországot föl kell szabadítani az orosz rabság alól és függetlenné kell tenni. Meg kell mutatnunk, hogy nem vagyunk kapzsiak és ezt a szép kultur-országot nem szabad magunkhoz venni. A lelkes tudós azután azt mondja, hogy a békét a háború után biztos és tartós alapokra kell helyezni és ezt csakis a középeurópai államok konföderációja képes megteremteni. Olyan legyen ez, mint Amerikában az Egyesült-Államok; a közép-európai Egyesült-Államok ideája megérett a megvalósulásra — mondja Wundt — és a jövő kultur munkáját ennek megteremtésére kell szentelnünk. (Sárosp. Ref. Lapok. 40. sz.)

X. Pius. „Szegénynek születtem, szegényül éltem, szegényként akarok meghalni.“ Meghatóan hangzanak ezek a szavak az aug. 20-án meghalt Sarto József végrendeletéből. Öszinteségükben nem lehet kételkednünk. Ez az egyszerű ember nem fősvénységéből, hanem meggyőződésből élt szegényen. Élete, vagyona, ami kicsi volt, az egyházé. Rokonainak is csak nagyon szerény összegeket hagyományozott. Testét nem balzsamoztatta be, nem kívánt pompás síremléket, mint sok elődje.

S ennek az igénytelen, egyszerű embernek a kormányzása a legnyugtalanabb és legmozgalmasabb 11 évet mutatja. Nem a politikai, világi hatalmakkal szemben. Politikához nem értett, azzal nem törődött. Kiadott rendeleteit, intézkedéseit, ha kifogásolták, mindjárt változtatta, módosította. Néha komikusan is hatott ez a tanácstalansága. Pap volt minden ízében és esetlen és járatlan a mozgása a modern társadalmi és állami élet útvesztőiben. *Omnia instaurare in Christo.* Ez volt a programja s ehhez hű maradt. Minden intézkedésével ezt a célt kívánta szolgálni. Hadat küldött a „modernisták“ ellen s ezzel nagy vihart támasztott. Kiátkozással fenyegette meg azokat a világi hatalmakat, melyek a pápaválasztás lefolyásába beleavatkoznának, reformálta a házassági jogot, egyházi személyeknek világi törvényszék elé idézését az egyházi hatóság engedélyétől tette függővé; mereven és alku nem ismerően állást foglalt az egyház és állam szétválasztása ellen Franciaországban. A Borromeus-enciklikában „a kereszt dölyfös és lázadó ellenségeinek“ minősíti a reformátorokat, „az erkölcsi féktelenség“ embereinek. Mindez mutatja, hogy volt egységes programja: *a társadalom keresztényiesítése*, — a maga értelmezése szerint.

A kath. egyháztörténelem ezt az igénytelen, ezt a makulátlan erkölcsű embert nagyinak fogja minősíteni s joggal a legkatholikusabbak egyikének összes elődei között. És mi? Csak azt állapíthatjuk meg, hogy minden törekvése sikertelen maradt.

XV. Benedek, az új pápa, szept. 8-án enciklikát bocsátott ki a földkereség katolikusaihoz. Elborzad azon, hogy Európa nagyrészét tűzzel és vassal pusztítják és emberek ezreinek vérével öntözik. Mindent megkísérel, hogy véget vessen e borzalomnak s az egyház híveinek, a papoknak figyelmébe ajánlja, imádkozzanak otthon és a templomokban, hogy a háború minél hamarább véget érjen. „Teljes lelkünkben kérjük azokat, akik a népek sorsát vezetik, az emberi társadalom javára kerüljék az egyenlenséget s gondolják meg, hogy sok gyász és nyomor van a földön, hogy sem azt növelni kellene és sok romlás történt és elég embervér folyt már el. Adjanak helyet szívükben a béke érzelmeinek és nyújtsanak kezét egymásnak. Így megszerzik maguknak és népeiknek Isten gazdag áldását, nagy érdemeket szereznek a műveltség körül és nekünk azt nyújtják, ami nekünk a legkedvesebb és leginkább szívünk szerint van, aki az annyira bonyolult viszonyok által apostoli hivatalunkat nem kevésbé látjuk zavarva.“

Katholikus lapok azt remélik tőle, hogy egyesíteni fogja XIII. Leó és X. Pius irányait. Az előbbitől átveszi a terjeszkedő világegyházpolitikát, utóbinak megtartaná elmélyedő vallásos irányzatát, a hitélet emelését célzó törek-

véseit. A vallásos irányzat megtartása mellett annak az integrista iránynak elhagyását is várják, amely túlon túl megkötötte a kath. tudományos kutatás szabadságát, másrésztől megszorította a püspöki jogkört is és felesleges centralizációt teremtett.

Gyászhirek. *Ifj. désfalvi Pataky László* szeptember 30-án életének 52. boldog házasságának 29. évében elhunyt. Kisküküllőmegye törvényhatósági bizottságának virilis, az egyházi fő- és képviselő tanácsnak tagja és a kükküllői unitárius egyházkör felügyelő gondnoka volt. Különösen utóbbi minőségében fejtett ki buzgó tevékenységet. Tisztelői és barátai emléke megörökítésére koszorúmegváltás címen emlékalapot létesítettek, melyre eddig 380 K gyűlt össze. Elvesztét nagy és előkelő rokonság siratja.

Sepsiszentiváni Szent-Iványi Miklós, az ilyefalvi választó kerület országgyűlési képviselője, Háromszék vármegye nyug. alispánja, kir. tanácsos, az unitárius egyház főtanácsának tagja, a háromszéki unitárius egyházkör felügyelő gondnoka, közigazgatási és törvényhatósági bizottsági tag október 9-én életének 67., házasságának 37. évében rövid szenvedés után meghalt. A háromszéki egyházkörnek 21 évig volt nagy buzgóságú és érdemekben gazdag felügyelő gondnoka s elvesztét az egyházkör és nagykiterjedésű rokonság méltán fájtalja.